

ЛЕКСИКОГРАФІЧНІ КОНСУЛЬТАЦІЇ

Оксана Тищенко

Інвалід чи особа з інвалідністю?

В українській мові вислови *інвалід* та *особа з інвалідністю* є рівнозначними щодо змісту, однак перший вислів більше притаманний розмовній мові та неофіційній мові фахівців (т. зв. професіоналізм), другий – офіційній мові документів та науковому стилю, отже, їхнє вживання регулює головню сфера вживання. До прикладу, нормативний на поч. ХХ ст. термін *дефективний* (*дефективна людина/особа*), що набув негативного емоційного забарвлення, із часом замінили на *інвалід* (*людина/особа з інвалідністю*), проте останнім часом цей термін рекомендували замінити на нейтральні: *людина/особа з особливими потребами*, *людина/особа з вадами розвитку* (*слуху, зору та ін.*), *особа з обмеженими* (*функціональними*) *можливостями*.

Таким чином, навіть у неофіційному мовленні, зокрема в мові радіо, вислів *особа з інвалідністю* має менш «образливе» забарвлення, ніж *інвалід*, а 2018 р. термін *інвалід* узагалі рекомендовано вилучити з офіційної документації, із законодавчих актів. Так, Закон України № 2249 – VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» (ухвалений Верховною Радою України 19.12.2017, підписаний Президентом у січні 2018 р.) містить таке: «У Кодексі законів про працю України ... слова «інвалідам війни» замінити словами «особам з інвалідністю внаслідок війни»; ... слова «дитину – інваліда з дитинства» замінити словами «дитину з інвалідністю з дитинства»; ... слова «інвалід» та «дитина-інвалід» ... замінити відповідно словами «особа з інвалідністю» та «дитина з інвалідністю» (Законодавство України, zakon.rada.gov.ua). Отже, *недитина-інвалід*, *інвалід війни*, а *дитина з інвалідністю*, *особа з інвалідністю внаслідок війни* (між етичною коректністю та лаконічністю терміна перевагу надано коректності).

Щодо синтаксичної конструкції, то прийменник «з (із, зі)» одним із значень має таке: «12. *чого, чим*. Указує на постійну або тимчасову ознаку, властивість когось, чого-н. *Дівчина з косою; Вітер з півдня; Фахівець із вищою освітою*» тощо (Словник української мови. К., 2016. С. 290). Інвалідність – це постійна або тимчасова властивість людини (особи), а отже, синтаксична конструкція *особа з інвалідністю* так само нормативна, як і *дівчина з косою* чи *фахівець із вищою освітою*; наводити ж у словнику всі можливі варіанти наявних у мові конструкцій нераціонально, тому подано найпоказовіші.

Таким чином, нормативно вживати термін *людина/особа з інвалідністю*, а термін *інвалід* вийшов з офіційного вжитку через негативне емоційне забарвлення, може бути вживаний тільки в неофіційному мовленні.